

DES DE CA N'OLIVER (11)

SANT NICOLAU TANCA LES FESTES AMB CLAU

Antoni Tudurí

 Secció de genealogia
de l'Ateneu de Maó

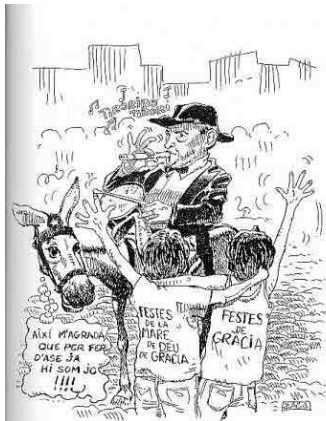

Aaçó que en castellà anomenen «redes sociales», que no sé quina traducció té a la nostra llengua, sembla que van calentes les discussions referides a com es tenen que dir les festes patronals de Maó (Mahó, Mahón, etc).

Uns diuen que amb la denominació «de Gràcia» ja n'hi ha prou, altres que cal dir «de Nostra Senyora de Gràcia», altres «de la Verge de Gràcia». No sé si aquí s'acaba la discussió o potser hi ha altres possibilitats, vés a saber...

Aquesta confrontació terminològica-lúdica-religiosa m'ha fet cercar que hi pot haver de comú entre les diferents denominacions i he arribat a un seguit de respostes, basades en la documentació històrica existent a l'abast de tothom que vulgui estudiar aquest tema.

❖ **PER COMENÇAR** -i sense cap ordre de prelación- és bo acceptar que fins no fa masses anys, el sant prevalent a tot Menorca era Sant Joan, fins i tot a Maó. Pel que sembla, fa devers 125 anys (anys amunt, anys avall) es comença a celebrar popularment la festivitat de la Mare de Déu de Gràcia que, com totes les anomenades «Verges trobades», tenia lloc el dia 8 de setembre. El protector o patró de Maó era Sant Sebastià, però es veu que sense massa èxit festiu donada la data de celebració, concretament el 20 de gener, que acostuma a fer un fred que pela i, a més, massa prop de Sant Antoni, patró de tota la Illa. És obvi que a primers de setembre, un cop acabades quasi totes les feines del camp, les condicions eren més adequades al festum popular.

Una cosa que em va sorprendre és que l'entronització de la Verge de Gràcia va ser molt posterior: el dia de la Mare de Déu de l'any 1962, per disposició del Papa Joan XXIII. A més, el consistori municipal va

aprofitar l'avinentesa per anomenar a la dita Verge «Batlessa honorària», no sé si permanent o no, de la capital administrativa i política insular. I, a més, tinc un record prou clar de la desfílada que es va fer des de l'ermita fins a Santa Maria d'anada i tornada. Tant bé ho record que, si la trobés, podria aportar una foto d'aquell dia, on vam desfilar la tuna de l'Institut (que encara no tenia nom, era l'únic de Menorca). Certament, ha pogut molt des de aquell dia en el que no sabíem amb certesa la importància d'aquells actes cívics-religiosos.

Bé, idò, crec que el lector pot convenir amb un servidor que les diferents denominacions (no, dominacions no) poden conviure sense que la Mare de Déu es senti ofesa, de cap de les maneres.

❖ **A MÉS**, la qüestió de les denominacions massa llargues acaba trobant simplificacions molt adequades i versàtils. Per il·lustrar aquesta afirmació no tinc més remei que rallar del meu poble. Com és prou sabut, l'actual nom oficial -Es Castellés- va decidir per una consulta popular, que si no fos tant mal tractat el terme «referendum», l'hagués emprat. Açó va ser l'any 1989 i va posar en clar que noms anteriors, com ara «Arraval nova del castell

de Sant Felip» o «Real Villa de San Carlos» eren de mal dir i pronunciar, de manera que la gent (vegeu «Per fer gana» d'Angel Ruiz i Pablo) deia que era de «S'Arraval nova» o de «Es Castell», terme que va guanyar la partida, atès que la denominació «Villa Carlos», abreviatura d'allò de la «Real Villa» tenia poc ús, tret de l'oficial.

Hala, idò, sembla que, com deia Gracián, «lo bueno, si breve, dos veces bueno», sense que amb açó prengui partit; no més ho faig a títol estrictament informatiu.

❖ **NO VULL ACABAR** aquest escrit sense mencionar a un bon home que vaig conèixer l'any 2001 i que ens acaba de deixar: en Pepe Sintés Abril. Per a ell aquesta discussió ja no li fa fred ni calor, però m'ha induït un record que situaré l'any 1976, si la memòria no em traïx. Aquell any, per causes que no sé prou bé, atès que jo no hi era, hi va haver un cert rebombori per vés a saber quins problemes, i l'autoritat competent va decidir donar ordres a les forces d'ordre públic (per aquells temps crec que es deien els «grisos») per tal d'apaivagar certes actituds considerades com a no adequades per la festivitat que ens ocupa. I les «forces» van anar subministrant xarop d'ullastre a dret i a tort. Tinc que confessar (tot ha prescrit segurament), que vaig participar en la fabricació d'unes samarretes commemoratives del 25 aniversari de les «corregudes» a les que el motiu iconogràfic era una carta de la baralla (l'As de bastos) prèviament «adquirida» -que no robada -Déu em perdoni- a «La Murada». Crec que en Lluís encara la deu estar cercant.

Per tant, bones festes a tothom, amb harmonia i bona cara, que discussions d'aquesta mena no li deuen fer cap gràcia a la Verge del mateix nom. L'inefable Zaca ja ens ho va dir l'any 2002, a la seva il·lustració on surt en Mevis Deyà Triay en «Dinero» (Maó * dia de La mare de Deu de Gràcia de l'any 1917 - + gener de l'any 2000), aprenent de llauner del meu avi en Jaume Tudurí Pablo, «es Tutet».

❖ **PS.** Ara veig que he emprat a Sant Nicolau al títol i me'l estava deixant al tinter. Aquest Sant Nicolau no és el de Bari; és el de Tolentino i es tracta d'un sant italià del segle XIII, patró de les ànimes del purgatori, i que va morir un dia 10 de setembre, diada dedicada a ell. És prou clar que tanca totes les festes de les ciutats, viles, pobles i poblets de Menorca.